2022:APHC:36873

ఆంధ్రప్రదేశ్ ఉన్నత న్యాయస్థానము

గౌరవనీయులైన శ్రీ జస్టిస్ చీకాటి మానవేంద్రనాథ్ రాయ్

రిట్ పిటిషన్ నెం.13993 ఆఫ్ 2022

క్రమం:

పిటిషనర్ 21.03.2022న ఇచ్చిన నివేదికను పరిగణనలోకి తీసుకోవాలని, సెక్షన్ 420, 406 కింద శిక్షార్హమైన నేరాలకు అందులో పేర్కొన్న వ్యక్తులపై ఎఫ్ ఐఆర్ లేదా జీరో ఎఫ్ ఐఆర్ నమోదు చేయాలని మదనపల్లె రెండో పట్టణ పోలీస్ స్టేషన్ స్టేషన్ హౌస్ ఆఫీసర్ ను ఆదేశించాలని కోరుతూ ఈ రిట్ పిటిషన్ దాఖలైంది. ఐపీసీ 506 ఆర్/డబ్ల్యూ.34.

2) ఈ రిట్ పిటిషన్ ను పరిష్కరించడానికి సంబంధించిన రిట్ పిటిషన్ లో వాదించిన విధంగా వాస్తవాల సంక్షిప్త ప్రకటనను ఈ క్రింది విధంగా పేర్కొనవచ్చు:

(ఎ) పిటిషనర్ తన కుమారుడిని రాజీవ్ గాంధీ యూనివర్శిటీ ఆఫ్ హెల్త్ సైన్సెస్ కు అనుబంధంగా ఉన్న బెంగళూరులోని బీజీఎస్ గ్లోబల్ ఇన్ స్టిట్యూట్ ఆఫ్ మెడికల్ సైన్సెస్ లో మేనేజ్ మెంట్ కోటా కింద యూజీ మెడికల్ కోర్సులో కేవీ రోహిత్ అనే వ్యక్తిలో చేర్పించారు. 2018 జూన్ నెలలో జరిగిన మొదటి దశ పరీక్షలకు హాజరైన ఆయన కుమారుడు మూడు సబ్జెక్టుల్లో ఉత్తీర్ణత సాధించాడు. 2018 సెప్టెంబర్ నెలలో జరిగిన సప్లిమెంటరీ పరీక్షలకు హాజరై మళ్లీ రెండు సబ్జెక్టుల్లో ఉత్తీర్ణత సాధించాడు. అతని కుమారుడు కళాశాల ప్రిన్సిపాల్ కుమారుడైన ప్రీతమ్ అనే విద్యార్థిని కలిసినప్పుడు, అతను డాక్టర్ తేజ్ ఎం జగదీష్ ను సంప్రదించమని సలహా ఇచ్చాడు. దీని ప్రకారం ఆయన డాక్టర్ తేజ్ ఎం జగదీష్ ను కలిసి పిటిషనర్ కుమారుడికి ఈ విషయాన్ని తెలియజేశారు. మేనేజ్ మెంట్ కోటా కింద కళాశాలలో చేరే విద్యార్థులు పరీక్షల్లో విజయం సాధించాలంటే అదనపు

మొత్తాన్ని చెల్లించాల్సి ఉంటుందని, పిటిషనర్ కుమారుడికి ప్రసన్నకుమార్ అనే వ్యక్తిని పరిచయం చేశాడు.

(బి) పిటిషనర్ వారి డిమాండ్ మేరకు రూ.3.00 లక్షలు చెల్లించారు. కానీ, ఆయన కుమారుడు పరీక్షల్లో ఉత్తీర్ణత సాధించలేదు. ఆ తర్వాత సందీప్ పచ్చు, ప్రసన్నకుమార్ ఫోన్లో అడిగిన విధంగా ఎలాంటి అదనపు డబ్బులు చెల్లించకుండానే 2019 జూన్లో మళ్లీ పరీక్షలకు హాజరయ్యాడు. దీంతో 15.07.2019న పిటిషనర్ కుమారుడు అపస్మారక స్థితిలోకి వెళ్లాడు. మొత్తం రూ.12 లక్షలు చెల్లించినా పిటిషనర్ కుమారుడు పరీక్షల్లో ఉత్తీర్ణత సాధించలేదని పేర్కొన్నారు.

సి) అందువల్ల, తన కుమారుడు పరీక్షల్లో ఉత్తీర్ణత సాధించడానికి సహాయపడటానికి కర్ణాటక రాష్ట్రంలోని బెంగళూరులో పిటిషనర్ నుండి డబ్బు వసూలు చేసిన వ్యక్తులపై ఫిర్యాదు చేస్తూ, పిటిషనర్ 21.03.2022 న ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్రంలోని మదనపల్లె రెండవ పట్టణ పోలీసు స్టేషన్ స్టేషన్ హౌస్ ఆఫీసర్కు ఫిర్యాదు చేశాడు. సదరు పోలీస్ స్టేషన్ స్టేషన్ హౌస్ ఆఫీసర్ కు ఆ రిపోర్టు అందలేదని ఆరోపించారు. అందువల్ల పిటిషనర్ ఆ నివేదికను రిజిస్టర్డ్ పోస్ట్ ద్వారా ఎస్పీకి పంపారు. పిటిషనర్ ఇచ్చిన నివేదికపై ఇప్పటికీ ఎలాంటి చర్యలు తీసుకోలేదని పేర్కొంది. అందువల్ల పిటిషనర్ 21.03.2022న ఇచ్చిన నివేదిక ఆధారంగా ఎఫ్ ఐఆర్ నమోదు చేయాలని లేదా జీరో ఎఫ్ ఐఆర్ ను నమోదు చేయాలని మదనపల్లె రెండో పట్టణ పోలీస్ స్టేషన్ స్టేషన్ హౌస్ ఆఫీసర్ ను ఆదేశించాలని లేదా జీరో ఎఫ్ ఐఆర్ ను దర్యాప్తు కోసం కర్ణాటక రాష్ట్రంలోని సంబంధిత పోలీస్ స్టేషన్ కు బదిలీ చేయాలని, తుది నివేదికను కోర్టులో దాఖలు చేయాలని తక్షణ రిట్ పిటిషన్ దాఖలైంది.

3) మదనపల్లెలోని రెండవ పట్టణ పోలీస్ స్టేషన్ యొక్క ప్రతివాది నెం.4 స్టేషన్ హౌస్ ఆఫీసర్ కౌంటర్ అఫిడవిట్ దాఖలు చేశారు, రిట్ పిటిషనర్ ఫిర్యాదు కర్ణాటక రాష్ట్రంలో జరిగిన సంఘటనలకు సంబంధించి 21.03.2022 న దాఖలు చేసిన నివేదికపై ఎఫ్ ఐఆర్ నమోదు చేయకపోవడానికి సంబంధించినది కాబట్టి, ఎఫ్ ఐఆర్ నమోదు చేసేలా పోలీసులను ఆదేశించాలని కోరుతూ దాఖలైన రిట్ పిటిషన్ చట్టపరమైన స్థితి దృష్ట్యా చెల్లుబాటు కాదని పేర్కొన్నారు. సకిరి వాసు కేసులో

సుప్రీంకోర్టు ద్వారా. సుధీర్ భాస్కరరావు తాంటే వర్సెస్ హేమంత్ యశ్వంత్ ధాగే కేసులో స్టేట్ ఆఫ్ యుపి 1 పునరుద్ఘాటించబడింది. ఈ కేసులో చెవిరెడ్డి వెంకటరెడ్డి వర్సెస్ ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వం ప్రకారం బాధిత వ్యక్తికి సమర్థవంతమైన ప్రత్యామ్నాయ పరిష్కారం అందుబాటులో ఉన్నందున ఎఫ్ ఐఆర్ నమోదుకు మాండమస్ కోరుతూ దాఖలైన రిట్ పిటిషన్ సమర్థనీయం కాదని ఈ కోర్టు అభిప్రాయపడింది. క్రిమినల్ ప్రొసీజర్ కోడ్ నిబంధనలు.. అందువల్ల, ఈ విషయంలో స్థిరమైన చట్టపరమైన స్థితిని దృష్టిలో ఉంచుకుని రిట్ పిటిషన్ నిర్వహించదగినది కాదని, అందువల్ల దానిని కొట్టివేయాలని అభ్యర్థించబడింది.

4) పిటిషనర్ శ్రీ ఉమేష్ చంద్ర పివిజి తరఫు న్యాయవాది శ్రీ ఉమేష్ చంద్ర పివిజి, ప్రతివాదుల తరఫున గవర్నమెంట్ ప్లీడర్ శ్రీ వి.మహేశ్వర్ రెడ్డి వాదనలు వినిపించారు.

5) వివాదం సర్వసాధారణం, వాస్తవాలు సరళమైనవి, చట్టం బాగా పరిష్కరించబడింది, అయినప్పటికీ పోరాటం. ఎప్పటిలాగే ఎఫ్ ఐఆర్ నమోదు చేయమని పోలీసులను ఆదేశించాలన్న రిట్ సమర్థనీయమా కాదా అనే ప్రశ్నకు ఈ కోర్టు మరోసారి సమాధానం చెప్పాలని కోరారు.

6) లలితా కుమారి కేసులో సుప్రీంకోర్టు రాజ్యాంగ ధర్మాసనం ఇచ్చిన తీర్పుపై ఆధారపడటం. సెక్షన్ 154 సి.ఆర్.పి.సి.ని వ్యాఖ్యానిస్తూ, ఆ సెక్షన్ పరిధిని వివరిస్తూ, కాగ్నిజబుల్ నేరం గురించి పోలీసులకు నివేదిక సమర్పించినప్పుడు, ఎఫ్.ఐ.ఆర్ నమోదు చేయడం మరియు దానిపై దర్యాప్తు చేయడం పోలీసులకు తప్పనిసరి అని సుప్రీంకోర్టు పేర్కొంది. పిటిషనర్ తరఫు న్యాయవాది దాఖలు చేసిన నివేదిక ప్రకారం సమర్పించనున్నారు. పిటిషనర్ 21.03.2022న మదనపల్లె రెండవ పట్టణ పోలీస్ స్టేషన్ స్టేషన్ హౌస్ ఆఫీసర్ కు కాగ్నిజబుల్ నేరానికి సంబంధించిన కమీషన్ ను స్పష్టంగా వెల్లడించాడు, ఈ నివేదికను నమోదు చేయడం మదనపల్లె రెండవ పట్టణ పోలీస్ స్టేషన్ స్టేషన్ హౌస్ ఆఫీసర్ కు తప్పనిసరి అని మరియు ఈ నివేదికలో జరిగిన సంఘటనలకు సంబంధించిన నివేదికను నమోదు చేయడానికి ప్రాదేశిక పరిధి లేకపోవడం వల్ల కూడా ఆ నివేదికను నమోదు చేయడానికి నిరాకరించాడు. కర్ణాటక రాష్ట్రం, చట్టవిరుద్ధం మరియు అస్థిరమైనది. నివేదిక నమోదు

చేసిన పోలీసులకు కేసును దర్యాప్తు చేయడానికి ప్రాదేశిక పరిధి లేకపోయినా లేదా ఫిర్యాదు చేసిన చర్యలు జరిగినా లేదా సదరు పోలీస్ స్టేషన్ ప్రాదేశిక పరిధిని దాటి నేరం జరిగినా, పోలీసు అధికారి జీరో ఎఫ్ ఐఆర్ నమోదు చేసి సంబంధిత పోలీస్ స్టేషన్ కు బదిలీ చేయాల్సి ఉంటుందని ఆయన పేర్కొన్నారు. అందువల్ల పిటిషనర్ దాఖలు చేసిన నివేదికను ప్రాదేశిక పరిధి లేని కారణంగా నమోదు చేయకపోవడంలో మదనపల్లె రెండో పట్టణ పోలీస్ స్టేషన్ 4వ ప్రతివాది స్టేషన్ హౌస్ ఆఫీసర్ చర్య చట్టరీత్యా సమర్థనీయం కాదని ఆయన పేర్కొన్నారు. సెక్షన్ 154(3) సీఆర్ పీసీ కింద రిజిస్టర్డ్ పోస్టు ద్వారా నివేదిక పంపిన జిల్లా పోలీసు సూపరింటెండెంట్ కూడా దీనిపై ఎలాంటి చర్యలు తీసుకోలేదన్నారు. అందువల్ల పిటిషనర్ తరఫు న్యాయవాది మదనపల్లె రెండో పట్టణ పోలీస్ స్టేషన్ స్టేషన్ హౌస్ ఆఫీసర్ ను ఆదేశించాలని కోరారు. 21.03.2022 న పిటిషనర్ దాఖలు చేసిన నివేదిక ఆధారంగా జీరో ఎఫ్.ఐ.ఆర్ నమోదు చేయండి మరియు తరువాత దానిని కర్ణాటక రాష్ట్రంలోని సంబంధిత పోలీస్ స్టేషన్కు బదిలీ చేయండి, ఇది దర్యాప్తు చేయడానికి ప్రాదేశిక అధికార పరిధిని పొందింది. ఈ వాదనకు మద్దతుగా ఆయన కీర్తి వశిష్ట్ కేసులో ఢిల్లీ హైకోర్టు ఇచ్చిన తీర్పుపై ఆధారపడ్డారు. రాష్ట్రం 5, దీనిలో జీరో ఎఫ్.ఐ.ఆర్. కేసును దర్యాప్తు చేయడానికి ప్రాదేశిక పరిధి లేనప్పటికీ పోలీసులు నమోదు చేయాలి మరియు తరువాత దానిని ప్రాదేశిక అధికార పరిధిని పొందిన సంబంధిత పోలీస్ స్టేషన్కు బదిలీ చేయాలి.

7) రిట్ పిటిషన్ ను ప్రతివాదులు ప్రధానంగా వ్యతిరేకించారు. ఎఫ్ ఐఆర్ నమోదు చేసేలా పోలీసులను ఆదేశించాలని కోరుతూ దాఖలైన రిట్ పిటిషన్ ను ప్రతివాదులు ప్రధానంగా వ్యతిరేకించారు. ప్రతివాదుల తరఫున హాజరైన గవర్నమెంట్ ప్లీడర్ ఫర్ హోమ్ శ్రీ వి.మహేశ్వర్ రెడ్డి, లలితాకుమారి4లో ఎఫ్ ఐఆర్ నమోదు చేయడం పోలీసులకు తప్పనిసరి అని మాత్రమే సుప్రీంకోర్టు స్పష్టం చేసిందని గట్టిగా వాదించారు. వారు కాగ్నిజబుల్ నేరాన్ని బహిర్గతం చేస్తారు మరియు నివేదిక ఆధారంగా పోలీసులు అటువంటి ఎఫ్ ఐఆర్ నమోదు చేయడంలో విఫలమైతే సుప్రీం కోర్టు చెప్పలేదు. కాగ్నిజబుల్ నేరం జరిగిందని, పార్టీ హైకోర్టును ఆశ్రయించి ఎఫ్ ఐఆర్ నమోదు చేసేలా

పోలీసులను ఆదేశించాలని కోరవచ్చని వెల్లడించారు. వాస్తవానికి, ఈ పరిస్థితిలో, బాధిత వ్యక్తికి సి.ఆర్.పి.సి కింద ఇవ్వబడిన వివిధ ఇతర పరిష్కారాలను తొలగించడం ద్వారా పరిష్కారం లభిస్తుందని ఆయన సమర్పిస్తారు. బాధిత పక్షం సెక్షన్ 154(3) సీఆర్ పీసీ కింద పోలీసు సూపరింటెండెంట్ కు నివేదిక పంపాలి లేదా సెక్షన్ 156(3) సీఆర్ పీసీ కింద సంబంధిత మేజిస్ట్రేట్ ను సంప్రదించాలి లేదా సెక్షన్ 190 ఆర్/డబ్ల్యూ కింద ప్రైవేట్ ఫిర్యాదు చేయవచ్చు. సెక్షన్ 200 సిఆర్ పిసి మరియు బాధిత వ్యక్తికి అందుబాటులో ఉన్న ఈ పరిష్కారాలను ఉపయోగించకుండా, ఎఫ్ ఐఆర్ నమోదు చేయమని పోలీసులను ఆదేశించాలని కోరుతూ భారత రాజ్యాంగంలోని ఆర్టికల్ 226 కింద హైకోర్టు యొక్క రిట్ అధికార పరిధిని ఉపయోగించడానికి వీల్లేదు. తన వాదనకు మద్దతుగా ఆయన సకిరి వాసు1, సుధీర్ భాస్కరరావు తాంబే2 కేసుల్లో సుప్రీంకోర్టు ఇచ్చిన తీర్పులపై ఆధారపడ్డారు.

8) అందువల్ల, పిటిషనర్ కోరిన విధంగా ఎఫ్.ఐ.ఆర్ లేదా జీరో ఎఫ్.ఐ.ఆర్ నమోదు చేయమని పోలీసులకు ఏదైనా ఆదేశాలను జారీ చేయడానికి మాండమస్ రిట్ పిటిషన్ చట్టప్రకారం నిర్వహించదగినదా లేదా అనేది ఈ రిట్ పిటిషన్ లో నిర్ణయించవలసిన ప్రధాన ప్రశ్న.

9) గవర్నమెంట్ ప్లీడర్ ఫర్ హోమ్ వాదించినట్లుగా, పోలీసులకు సమర్పించిన నివేదికలో కాగ్నిజబుల్ నేరం జరిగినట్లు తెలినప్పుడు ఎఫ్ ఐఆర్ నమోదు చేయడం పోలీసుల వైపు నుంచి తప్పనిసరి అని లలితా కుమారి 4 కేసులో మాత్రమే సుప్రీంకోర్టు పేర్కొంది. బాధిత వ్యక్తి దాఖలు చేసిన నివేదికను పోలీసులు నమోదు చేయకపోతే, లలితా కుమారి కేసులో సుప్రీంకోర్టు రాజ్యాంగ ధర్మాసనం పరిష్కరించకపోతే, అతనికి అందుబాటులో ఉన్న పరిష్కారాలు. కాగ్నిజబుల్ నేరాన్ని వెల్లడించే పోలీసులకు బాధితుడు ఇచ్చిన రిపోర్టును నమోదు చేయనప్పుడు అతని పరిష్కారం ఏమిటనే చట్టపరమైన స్థితిని సకిరి వాసు1 కేసులో సుప్రీంకోర్టు పరిష్కరించింది. కాగ్నిజబుల్ నేరాన్ని వెల్లడించే నివేదికను పోలీసులు నమోదు చేయని కేసులో ఎఫ్ ఐఆర్ ను నమోదు చేసేలా పోలీసులను ఆదేశించాలని కోరుతూ దాఖలైన రిట్ పిటిషన్ ను కూడా సకిరి వాసు1 కేసులో సుప్రీంకోర్టు పరిష్కరించింది.

10) సకిరి వాసు1 కేసులో సుప్రీం కోర్టు ఇచ్చిన తీర్పును పరిగణనలోకి తీసుకునే ముందు, సకిరి వాసు1 కేసును నిర్ణయించడానికి ముందే, బాధిత వ్యక్తి కేసు నమోదు చేయమని పోలీసులను ఆదేశిస్తూ రిట్ కోరవచ్చా అనే అంశం ఆల్ ఇండియా ఇనిస్టిట్యూట్ ఆఫ్ మెడికల్ సైన్సెస్ ఎంప్లాయీస్ యూనియన్ అధ్యక్షుడు వి ద్వారా సుప్రీంకోర్టులో పరిశీలనకు వచ్చింది. యూనియన్ ఆఫ్ ఇండియా. ఆల్ ఇండియా ఇనిస్టిట్యూట్ ఆఫ్ మెడికల్ సైన్సెస్ మాజీ డైరెక్టర్ పై సెక్షన్ 409 ఐపీసీ కింద శిక్షార్హమైన కాగ్నిజబుల్ నేరం కింద కేసు నమోదు చేసేలా ఆదేశించాలని కోరుతూ రిట్ దాఖలైంది. సెక్షన్ 409 ఐపీసీ కింద శిక్షార్హమైన నేరానికి ఆల్ ఇండియా ఇన్స్టిట్యూట్ ఆఫ్ మెడికల్ సైన్సెస్ మాజీ డైరెక్టర్పై చర్యలు తీసుకోవాలని ఢిల్లీ హైకోర్టు ఆదేశించింది. ఈ కేసును దర్యాప్తు చేయడానికి పోలీసులకు మాండమస్ జారీ చేయడానికి ఢిల్లీ హైకోర్టు డివిజన్ బెంచ్ నిరాకరించింది. ఈ విషయాన్ని సుప్రీంకోర్టుకు తీసుకెళ్లారు. 4, 5 పేరాల్లో సుప్రీంకోర్టు ఈ విధంగా తీర్పునిచ్చింది.

4. పోలీసుల వద్ద సమాచారం ఉంచినా ఆ దిశగా ఎలాంటి చర్యలు తీసుకోనప్పుడు, సెక్షన్ 190, సెక్షన్ 200 ప్రకారం ఫిర్యాదుదారుడికి నేరాన్ని పరిగణనలోకి తీసుకునే అధికార పరిధి ఉన్న మేజిస్ట్రేట్ ముందు ఫిర్యాదును ఉంచే అధికారం ఇవ్వబడుతుంది మరియు కోడ్ యొక్క 15వ అధ్యాయంలో ఇచ్చిన విధంగా మేజిస్ట్రేట్ ఫిర్యాదును విచారించాల్సి ఉంటుంది. సాక్ష్యాధారాలను నమోదు చేసిన తరువాత మేజిస్ట్రేట్ ప్రాథమిక కేసును కనుగొన్నట్లయితే, నిందితుడికి ప్రక్రియను జారీ చేయడానికి బదులుగా, కోడ్ యొక్క చాప్టర్-12 కింద నేరంపై దర్యాప్తు చేసి నివేదిక సమర్పించాలని సంబంధిత పోలీసులను ఆదేశించే అధికారం అతనికి ఉంది. తదుపరి చర్య తీసుకోవడానికి ఫిర్యాదులో ఎటువంటి నేరాన్ని వెల్లడించలేదని అతను కనుగొంటే, కోడ్ యొక్క సెక్షన్ 203 కింద ఫిర్యాదును కొట్టివేసే అధికారం అతనికి ఉంది. ఒకవేళ అతడు ప్రాథమికంగా నమోదు చేసిన ఫిర్యాదు/సాక్ష్యం నేరాన్ని బహిర్గతం చేసినట్లు అతడు కనుగొంటే, అతను నేరాన్ని పరిగణనలోకి తీసుకునే అధికారం కలిగి ఉంటాడు మరియు నిందితుడికి ప్రక్రియను జారీ చేస్తాడు.

5. ఈ కేసులో పిటిషనర్ కోడ్ కింద ఇచ్చిన ఏ ప్రక్రియనూ అవలంబించలేదు. తత్ఫలితంగా, పై ప్రక్రియను ఉపయోగించుకోకుండా, పిటిషనర్ రిట్ పిటిషన్ దాఖలు చేసి, అన్ని లేదా ప్రతి నేరంపై దర్యాప్తు చేయాల్సిన అవసరం లేని సిబిఐ చేత దర్యాప్తు చేయించేలా ఆదేశించాలని కోరుతూ హైకోర్టును ఆశ్రయించే అర్హత లేదు. అందువల్ల హైకోర్టు వివిధ కారణాల వల్ల కోరిన విధంగా ఉపశమనం ఇవ్వడానికి నిరాకరించడం సమంజసమే.

11) అలేఖ్ పదమ్సీ కేసులో సుప్రీంకోర్టు త్రిసభ్య ధర్మాసనం. పైన పేర్కొన్న ఆల్ ఇండియా ఇనిస్టిట్యూట్ ఆఫ్ మెడికల్ సైన్సెస్ ఎంప్లాయీస్ యూనియన్ ను యూనియన్ ఆఫ్ ఇండియా 7 తన ప్రెసిడెంట్ 6 కేసు ద్వారా ఆమోదంతో ఉటంకించింది మరియు గంగాధర్ జనార్దన్ మత్రేలో ఇతర మునుపటి కేసులలో సుప్రీంకోర్టు ఎత్తిచూపిన అదే చట్టపరమైన స్థితిని కూడా పరిగణనలోకి తీసుకుంది. మహారాష్ట్ర రాష్ట్రం 8; మిను కుమారి వి. బీహార్ రాష్ట్రం 9; మరియు హరి సింగ్ వి. తీర్పులోని 7వ పేరాలో ఉన్న స్టేట్ ఆఫ్ యుపి 10 ఈ క్రింది విధంగా ఉంది:

> 7. కాగ్నిజబుల్ నేరం గురించి పోలీసులకు సమాచారం అందినప్పుడల్లా ఎఫ్ఐఆర్ నమోదు చేయాల్సిన బాధ్యత ఉంది. ఆ విషయంలో ఎలాంటి వివాదమూ ఉండదు. దీన్ని నమోదు చేయాలని పోలీసు అధికారులకు రిట్ జారీ చేయవచ్చా అన్నది ఒక్కటే ప్రశ్న. పోలీసులు అలా చేయకపోతే ఏ మార్గాన్ని అవలంబించాలనేది ప్రాథమిక ప్రశ్న. ఆల్ ఇండియా ఇన్ స్టిట్యూట్ ఆఫ్ మెడికల్ సైన్సెస్ కేసు (సుప్ర)లో జరిగినట్లుగా, గంగాధర్ విషయంలో (సుప్రా) పునఃపరిశీలన జరిగినట్లుగా, అందుబాటులో ఉన్న నివారణ పైన పేర్కొన్న విధంగా ఉంది. మేజిస్ట్రేట్ ముందు ఫిర్యాదు చేశారు. ఆల్ ఇండియా ఇనిస్టిట్యూట్ ఆఫ్ మెడికల్ సైన్సెస్ కేసు (సుప్ర), గంగాధర్ కేసు (సుప్ర), హరిసింగ్ కేసు (సుప్ర), మిను కుమారి కేసు (సుప్ర), రమేష్ కుమారి కేసు (సుప్ర)లలో అభిప్రాయాల్లో వైరుధ్యం ఉందని సూచించినప్పటికీ, ఏదైనా కాగ్నిజబుల్ నేరం తన దృష్టికి వచ్చినప్పుడు పోలీసులు

తీసుకోవాల్సిన చర్యలకు సంబంధించి రమేష్ కుమారి కేసులో (సుప్ర) వ్యక్తమైన అభిప్రాయం మనకు కనిపిస్తుంది. రమేష్ కుమారి విషయంలో (సుప్ర) ప్రాథమిక సమస్య ఆల్ ఇండియా ఇనిస్టిట్యూట్ ఆఫ్ మెడికల్ సైన్సెస్ కేసు (సుప్ర), గంగాధర్ కేసు (సుప్ర), మిను కుమారి కేసు (సుప్ర), హరిసింగ్ కేసు (సుప్ర)లలో స్పష్టంగా వ్యవహరించిన విధానానికి సంబంధించినది కాదు. రమేష్ కుమారి విషయంలో (సుప్ర) వ్యక్తమైన అభిప్రాయాన్ని లల్లన్ చౌదరి, ఓర్స్ లలో పునరుద్ఘాటించారు. V. స్టేట్ ఆఫ్ బీహార్ (AIR 2006 SC 3376). ఆలిండియా ఇనిస్టిట్యూట్ ఆఫ్ మెడికల్ సైన్సెస్ కేసు (సుప్ర), గంగాధర్ కేసు (సుప్ర), హరిసింగ్ కేసు (సుప్ర), మిను కుమారి కేసు (సుప్ర)లలో పోలీసులు సెక్షన్ 154 కింద చట్టబద్ధమైన నిబంధనలను అమలు చేయనప్పుడు అందుబాటులో ఉన్న కోర్సు నేరుగా ఉంది. కాబట్టి, కాగ్నిజబుల్ నేరం జరిగినట్లు వాస్తవాలు తమ దృష్టికి వచ్చినప్పుడల్లా పోలీసు అధికారులు ఎఫ్ఐఆర్ నమోదు చేయాలనేది చట్టంలో సరైన వైఖరి. ఒకవేళ పోలీసు అధికారులు అలా చేయడంలో విఫలమైతే, ప్రవర్తనా నియమావళిలోని సెక్షన్ 190 మరియు సెక్షన్ 200 లో పేర్కొన్న విధంగా అనుసరించాల్సిన విధివిధానాలు ఉన్నాయి. ....".

12) భారత రాజ్యాంగంలోని ఆర్టికల్ 226 ప్రకారం బాధిత వ్యక్తి రిట్ పిటిషన్ దాఖలు చేయవచ్చా, కాగ్నిజబుల్ నేరాన్ని వెల్లడిస్తూ పోలీసులకు ఇచ్చిన నివేదిక నమోదు కానప్పుడు కేసు నమోదు చేసేలా పోలీసులను ఆదేశించవచ్చా అనే అంశం సకిరి వాసు1 కేసులో సుప్రీంకోర్టు ముందుకు వచ్చింది. సంబంధిత చట్ట నిబంధనలన్నింటినీ విశ్లేషించిన తర్వాత.. సి.ఆర్.పి.సి.లో సుప్రీంకోర్టు 26, 27, 28 పేరాలలో ఈ క్రింది విధంగా పేర్కొంది.

26. ఒక వ్యక్తి తన ఎఫ్ఐఆర్ను పోలీస్ స్టేషన్లో నమోదు చేయలేదని ఫిర్యాదు చేస్తే, అతని మొదటి పరిష్కారం సెక్షన్ 154 (3) సిఆర్పిసి కింద పోలీసు సూపరింటెండెంట్ లేదా సెక్షన్ 36 సిఆర్పిసిలో పేర్కొన్న ఇతర పోలీసు అధికారిని

సంప్రదించడం. పోలీసు సూపరింటెండెంట్ లేదా సెక్షన్ 36లో పేర్కొన్న అధికారిని సంప్రదించినప్పటికీ, అతని ఫిర్యాదు ఇంకా కొనసాగితే, అతను సెక్షన్ 482 సిఆర్పిసి కింద రిట్ పిటిషన్ లేదా పిటిషన్ ద్వారా హైకోర్టుకు వెళ్లకుండా సెక్షన్ 156 (3) సిఆర్పిసి కింద మేజిస్ట్రేట్ను ఆశ్రయించవచ్చు. అంతేకాకుండా సెక్షన్ 200 సీఆర్ పీసీ కింద క్రిమినల్ కేసు నమోదు చేసే అవకాశం కూడా ఉంది. ఇన్ని ప్రత్యామ్నాయ మార్గాలు ఉన్నప్పుడు రిట్ పిటిషన్లు లేదా సెక్షన్ 482 పిటిషన్లను ఎందుకు స్వీకరించాలి?

27. మనం పైన గమనించినట్లుగా, ఎఫ్ఐఆర్ నమోదు చేయమని ఆదేశించడానికి మరియు సరైన దర్యాప్తును నిర్ధారించడానికి మేజిస్ట్రేట్కు చాలా విస్తృతమైన అధికారాలు ఉన్నాయి, మరియు ఈ ప్రయోజనం కోసం అతను దర్యాప్తు సక్రమంగా జరిగేలా చూడటానికి దర్యాప్తును పర్యవేక్షించవచ్చు (అతను స్వయంగా దర్యాప్తు చేయలేనప్పటికీ). సెక్షన్ 482 సీఆర్ పీసీ కింద రిట్ పిటిషన్ లేదా పిటిషన్ దాఖలు చేసే పద్ధతిని హైకోర్టు నిరుత్సాహపరచాలి, ఎందుకంటే ఒక వ్యక్తి తన ఎఫ్ఐఆర్ ను పోలీసులు నమోదు చేయలేదని లేదా నమోదు చేసిన తర్వాత, పోలీసులు సరైన దర్యాప్తు చేయలేదని ఫిర్యాదు చేశారు. ఈ ఫిర్యాదుకు సంబంధిత పోలీసు అధికారుల ముందు సెక్షన్ 36 మరియు 154 (3) కింద పరిష్కారం ఉంటుంది, అది ప్రయోజనం లేకపోతే, సెక్షన్ 156 (3) సిఆర్పిసి కింద మేజిస్ట్రేట్ ముందు లేదా సెక్షన్ 200 సిఆర్పిసి కింద క్రిమినల్ ఫిర్యాదు దాఖలు చేయడం ద్వారా లేదా సెక్షన్ 482 సిఆర్పిసి కింద రిట్ పిటిషన్ లేదా పిటిషన్ దాఖలు చేయడం ద్వారా కాదు.

28. రిట్ పిటిషన్ కు ప్రత్యామ్నాయ పరిష్కారం పూర్తిగా అడ్డంకి కాదన్నది వాస్తవమే కానీ, ప్రత్యామ్నాయ పరిష్కారం ఉంటే హైకోర్టు సాధారణంగా జోక్యం చేసుకోకూడదన్నది కూడా అంతే సుస్పష్టం.

13) సకిరి వాసు1 కేసులో తీర్పు అనంతరం సుధీర్ భాస్కరరావు తాంటే 2 కేసులో సుప్రీంకోర్టు మరోసారి ఈ విధంగా తీర్పునిచ్చింది.

> "...... సకిరి వాసు విషయంలో ఇలా చెప్పాం ఎందుకంటే ఈ దేశంలో మనం కనుగొన్న విషయం ఏమిటంటే, హైకోర్టులు మొదటి సమాచార నివేదికను నమోదు చేయాలని లేదా సరైన దర్యాప్తు కోసం ప్రార్ధిస్తూ రిట్ పిటిషన్లతో నిండిపోయాయి. హైకోర్టులు ఇలాంటి రిట్ పిటిషన్లను విచారణకు స్వీకరిస్తే ఇలాంటి రిట్ పిటిషన్లతో నిండిపోతాయని, ఇలాంటి రిట్ పిటిషన్లను పరిష్కరించడం మినహా మరే పని చేయలేరని మేము అభిప్రాయపడుతున్నాము. అందువల్ల, ఫిర్యాదుదారుడు క్రిమినల్ ప్రొసీజర్ కోడ్ సెక్షన్ 156 (3) కింద సంబంధిత మేజిస్ట్రేట్ ను సంప్రదించడానికి తన ప్రత్యామ్నాయ పరిష్కారాన్ని ఉపయోగించుకోవాలని మేము భావించాము, ఒకవేళ అతను అలా చేస్తే, మేజిస్ట్రేట్ ప్రాథమికంగా సంతృప్తి చెందితే, మొదటి సమాచార నివేదికను నమోదు చేసేలా చూస్తారు మరియు ఈ విషయంలో సరైన దర్యాప్తు జరిగేలా చూస్తారు. మరియు అతను దర్యాప్తును కూడా పర్యవేక్షించగలడు."

14) ఆ తర్వాత ఎం.సుబ్రమణ్యం వర్సెస్ ఎస్.జానకి 11 కేసులో సుప్రీంకోర్టు ఇచ్చిన తీర్పును, సుధీర్ భాస్కరరావు తాంటే 2 కేసులో సుప్రీంకోర్టు ఇచ్చిన తీర్పును ఉటంకిస్తూ, సాకిరిలో సుప్రీంకోర్టు ఇచ్చిన తీర్పును దృష్టిలో ఉంచుకుని దర్యాప్తు చేసి తుది నివేదిక సమర్పించాలని పోలీసులను ఆదేశించి ఎఫ్ ఐఆర్ నమోదు చేయాలని హైకోర్టు ఆదేశించి ఉండాల్సింది కాదని మరోసారి స్పష్టం చేసింది. వాసు1 కేసు, తద్వారా మద్రాస్ హైకోర్టు మధురై బెంచ్ జారీ చేసిన ఆదేశాలను కొట్టివేసింది. రిట్ పిటిషన్ ను విచారించిన కోర్టు ఎఫ్ ఐఆర్ నమోదు చేయాలని పోలీసులకు ఆదేశాలు జారీ చేసింది.

15) అందువల్ల, ఈ న్యాయపరమైన సమస్యపై సుప్రీంకోర్టు నిర్ణయించిన కేసుల యొక్క సుదీర్ఘ శ్రేణి ఉంది. ఈ న్యాయపరమైన తీర్పుల ద్వారా, చట్టాన్ని సుప్రీంకోర్టు చాలా చక్కగా పరిష్కరించింది మరియు ఎఫ్.ఐ.ఆర్ నమోదు చేయమని పోలీసులను ఆదేశించే మాండమస్ రిట్ నిర్వహించదగినది కాదని పేర్కొంది.

16) అందువల్ల, సుప్రీంకోర్టు పై తీర్పులలో పేర్కొన్న నిష్పత్తి ప్రకారం, పిటిషనర్ బాధిత వ్యక్తి అయినప్పుడు, సెక్షన్ 154 (3) సిఆర్పిసి, సెక్షన్ 156 (3) సిఆర్పిసి మరియు సెక్షన్ 190 మరియు సెక్షన్ 190 మరియు సెక్షన్ 200 సిఆర్పిసి కింద సమర్థవంతమైన పరిష్కారాలను పొందినప్పుడు, అతను పేర్కొన్న పరిష్కారాలను పొందాలి మరియు ఈ పరిష్కారాలను ఉపయోగించుకోకుండా, ఈ పరిష్కారాలను ఉపయోగించుకోకుండా, అతను పేర్కొన్న పరిష్కారాలను ఉపయోగించుకోలేడు. ఎఫ్.ఐ.ఆర్ నమోదు చేయాల్సిన పోలీసులు..

17) రిట్ పిటిషన్ ను ఎందుకు విచారణకు స్వీకరించలేదో సాకిరి వాసు 1, సుప్ర ఉదహరించిన ఇతర కేసుల విషయంలో కూడా సుప్రీంకోర్టు విపులంగా చర్చించింది. సి.ఆర్.పి.సి. నిబంధనల ప్రకారం బాధిత వ్యక్తికి కల్పించిన వివిధ పరిష్కారాలను ఉపయోగించుకోకుండా ఎఫ్.ఐ.ఆర్ నమోదు చేసేలా పోలీసులను ఆదేశించాలని కోరుతూ రిట్ పిటిషన్లు వేస్తే, హైకోర్టుఇలాంటి రిట్ పిటిషన్లతో కోర్టులు నిండిపోతాయని, ఇలాంటి రిట్ పిటిషన్లను పరిష్కరించడానికి, వాటిని పరిష్కరించడానికి మాత్రమే హైకోర్టు ఎక్కువ సమయం కేటాయించాల్సి ఉంటుందన్నారు. రిట్ పిటిషన్ నిర్వహణకు ప్రత్యామ్నాయ పరిష్కారాల లభ్యత ఒక సంపూర్ణ అడ్డంకి కానప్పటికీ, తమ ఫిర్యాదుల పరిష్కారానికి పక్షాలకు సమర్థవంతమైన ప్రత్యామ్నాయ పరిష్కారం అందుబాటులో ఉన్నప్పుడు రిట్ పిటిషన్లను స్వీకరించరాదని హైకోర్టులు స్వీయ-విధించిన పరిమితిని విధించడం బాగా స్థిరపడిన చట్టం. సకిరి వాసు1 కేసులో ఈ న్యాయపరమైన పరిస్థితిని కూడా సుప్రీంకోర్టు పరిష్కరించింది.

18) జీరో ఎఫ్ ఐఆర్ నమోదు చేసేలా పోలీసులను ఆదేశించాలని కోరుతూ దాఖలైన రిట్ పిటిషన్ నిర్వహణకు కూడా ఇదే సారూప్యత వర్తిస్తుంది. ఎఫ్.ఐ.ఆర్.ను నమోదు చేయమని పోలీసులను

ఆదేశించాలన్న మాండమస్ రిట్ నిర్వహణ సాధ్యం కాదనే చట్టాన్ని సుప్రీంకోర్టు సాధికారికంగా పరిష్కరించినందున, జీరో ఎఫ్.ఐ.ఆర్ ను నమోదు చేయమని పోలీసులను ఆదేశించడానికి, ఆపై ఎఫ్.ఐ.ఆర్ ను సంబంధిత పోలీస్ స్టేషన్ కు బదిలీ చేయమని పోలీసులను ఆదేశించడానికి మాండమస్ రిట్ కూడా అవసరమని భావించాలి. నిర్వహణ కూడా సాధ్యం కాదు. ఈ పరిస్థితుల్లో బాధిత వ్యక్తి సెక్షన్ 156(3) సీఆర్ పీసీ కింద సంబంధిత మేజిస్ట్రేట్ ను సంప్రదించి ఆదేశాలు కోరాల్సి ఉంటుందని, జీరో ఎఫ్ ఐఆర్ నమోదు చేసేలా పోలీసులను ఆదేశించాలని కోరుతూ రిట్ దాఖలు చేయలేడు.

19) కాగ్నిజబుల్ నేరాన్ని వెల్లడించే కేసుల్లో ఎఫ్ ఐఆర్ నమోదు తప్పనిసరి అని లలితా కుమారి కేసులో సుప్రీంకోర్టు రాజ్యాంగ ధర్మాసనం తీర్పు ఇచ్చినందున ఎఫ్ ఐఆర్ నమోదు చేయాలని హైకోర్టు పోలీసులకు ఆదేశాలు జారీ చేయాలని పిటిషనర్ తరఫు న్యాయవాది వాదించారు. సుప్రీం కోర్టుకు అర్హత లేదన్నారు. వాస్తవానికి గతంలో కొన్ని కేసుల్లో ఇదే తరహా వాదనను ఈ కోర్టు ముందు లేవనెత్తినప్పుడు, లలిత కుమారి 4 కేసులో సుప్రీంకోర్టు రాజ్యాంగ ధర్మాసనం నిర్దేశించిన నిష్పత్తికి, సకిరి వాసు1 కేసుకు, ఇతర కేసుల్లో సుప్రీంకోర్టు నిర్దేశించిన నిష్పత్తికి మధ్య వ్యత్యాసాన్ని ఈ కోర్టు స్పష్టంగా వివరించి లలితాకుమారి 4 కేసు లేదని స్పష్టం చేసింది. కాగ్నిజబుల్ నేరానికి సంబంధించిన రిపోర్టు నమోదు కానప్పుడు బాధిత వ్యక్తికి అందుబాటులో ఉన్న పరిష్కారానికి సంబంధించిన ఏదైనా చట్టంతో వ్యవహరించండి మరియు పరిష్కారాలు సకిరి వాసు 1 కేసులో పరిష్కరించబడ్డాయి మరియు కేసు నమోదు చేయమని పోలీసులను ఆదేశించాలని కోరుతూ రిట్ సరైన పరిష్కారం కాదని స్పష్టం చేసింది. ఎఫ్ ఐఆర్ నమోదు చేసి దర్యాప్తు చేసేలా పోలీసులను ఆదేశించాలని కోరుతూ సెక్షన్ 156(3) సీఆర్ పీసీ కింద మేజిస్ట్రేట్ ను కూడా బాధితుడు ఆశ్రయించవచ్చని, అందుకు తగిన పరిష్కారాలను పొందాల్సి ఉంటుందని పేర్కొంది. ఈ విధంగా, ఈ కోర్టుసకిరి వాసు1 కేసులో నిర్దేశించిన నిష్పత్తిని, ఆ తర్వాత సుప్రీంకోర్టు ఇచ్చిన ఇతర కేసులను పరిగణనలోకి తీసుకుని, ఎఫ్ ఐఆర్ నమోదు చేసి దర్యాప్తు చేసేలా పోలీసులను ఆదేశించాలని కోరుతూ భారత రాజ్యాంగంలోని ఆర్టికల్ 226 ప్రకారం రిట్ పిటిషన్ చెల్లదని స్పష్టం చేసింది. ఈ తీర్పును అనుసరించి ఈ కోర్టు మళ్ళీ మద్దుల సునీత వర్సెస్. భారత రాజ్యాంగంలోని ఆర్టికల్ 226

కింద రిట్ ద్వారా బాధిత వ్యక్తికి పరిష్కారం లభించదని, సీఆర్పీసీ సెక్షన్ 154(3), సెక్షన్ 156(3), సెక్షన్ 190, సెక్షన్ 190 ప్రకారం రిట్ పిటిషన్ను రిజిస్టర్ చేయించడం ద్వారానే పరిష్కార మార్గం అవుతుందని ఏపీ 12 పేర్కొంది. అలాగే, చేగిరెడ్డి వెంకటరెడ్డి కేసులో లలితాకుమారి 4 కేసులో నిర్దేశించిన నిష్పత్తికి, సారూప్య స్వభావం ఉన్న కేసులకు మధ్య వ్యత్యాసాన్ని ఈ కోర్టు వివరించి, రిట్ పిటిషన్ నిర్వహణ సాధ్యం కాదని స్పష్టం చేసింది. అందువల్ల ఎఫ్ ఐఆర్ నమోదు చేసేలా పోలీసులను ఆదేశించాలని కోరుతూ మాండమస్ కోసం రిట్ పిటిషన్ దాఖలు చేయడం సరికాదని, సీఆర్ పీసీ నిబంధనల ప్రకారం బాధితుడు ప్రత్యామ్నాయ పరిష్కారాన్ని పొందాలని ఈ కోర్టు స్థిరంగా అభిప్రాయపడింది.

20) ఎఫ్ ఐఆర్ నమోదు చేయడానికి ఎఫ్ ఐఆర్ నమోదు చేసే ప్రాదేశిక పరిధి లేకపోయినా, సదరు పోలీసులు జీరో ఎఫ్ ఐఆర్ ను నమోదు చేసి, ఆ ఎఫ్ ఐఆర్ ను ప్రాదేశిక పరిధి కలిగిన సంబంధిత పోలీస్ స్టేషన్ కు బదిలీ చేయాలని పిటిషనర్ తరపు న్యాయవాది వాదించారు. ఎఫ్ ఐఆర్ నమోదు చేసేలా పోలీసులను ఆదేశించాలని కోరుతూ రిట్ పిటిషన్ కూడా చెల్లదనే చట్టం దృష్ట్యా రిట్ పిటిషన్ లో ఈ ఆదేశాలు ఇవ్వలేం. జీరో ఎఫ్ ఐఆర్ ను నమోదు చేసేలా ఆదేశాలివ్వడానికి కూడా పిటిషనర్ సెక్షన్ 156(3) సీఆర్ పీసీ కింద సంబంధిత మేజిస్ట్రేట్ ను ఆశ్రయించవచ్చు. అందువల్ల, ఆ ఆదేశాలను కోరడానికి అతనికి సమర్థవంతమైన పరిష్కారం లభించినప్పుడు, అతను భారత రాజ్యాంగంలోని ఆర్టికల్ 226 ప్రకారం ఈ కోర్టు యొక్క రిట్ అధికార పరిధిని ఉపయోగించలేడు. సెక్షన్ 154(3) సీఆర్ పీసీ కింద పోలీసు సూపరింటెండెంట్ ను ఆశ్రయించినా, పోలీసు సూపరింటెండెంట్ నుంచి స్పందన రానప్పుడు కూడా బాధితుడు సెక్షన్ 156(3) సీఆర్ పీసీ కింద సంబంధిత మేజిస్ట్రేట్ ను సంప్రదించి ఎఫ్ ఐఆర్ నమోదు చేసి దర్యాప్తు చేసేలా ఆదేశాలివ్వాల్సి ఉంటుంది. సకిరి వాసు1 కేసులో కూడా సుప్రీంకోర్టు ఈ చట్టపరమైన స్థితిని స్పష్టంగా వివరించింది.

21) పిటిషనర్ ఆరోపించిన నేరాలకు సంబంధించి ఫిర్యాదు చేసిన ఆరోపణలను అంగీకరించవచ్చు. పిటిషనర్ కుమారుడు చదువుతున్న కర్ణాటక రాష్ట్రంలోని బెంగళూరులో ఈ రిపోర్టులో పేర్కొన్న వ్యక్తులు చోటు చేసుకున్నారు. అందువల్ల, పిటిషనర్ మొదట సంబంధిత కర్ణాటక పోలీసులకు

ఫిర్యాదు చేయాలి, తరువాత వారు ఎఫ్ఐఆర్ నమోదు చేయడానికి నిరాకరిస్తే, అతను సెక్షన్ 154 (3) సిఆర్పిసి కింద సంబంధిత పోలీసు సూపరింటెండెంట్ను సంప్రదించాలి మరియు అతని నుండి ఎటువంటి ప్రతిస్పందన లేకపోతే, అతను సెక్షన్ 156 (3) సిఆర్పిసి కింద కర్ణాటక రాష్ట్రంలోని సంబంధిత మేజిస్ట్రేట్ను సంప్రదించాలి. సెక్షన్ 190 ఆర్/డబ్ల్యూ.200 సీఆర్పీసీ కింద కర్ణాటక రాష్ట్రంలోని సంబంధిత మేజిస్ట్రేట్ ముందు ప్రైవేట్ ఫిర్యాదును దాఖలు చేయడానికి కూడా అతను పరిష్కారాన్ని పొందాడు. పిటిషనర్ కర్ణాటక పోలీసులకు ఎలాంటి ఫిర్యాదు చేయలేదు. కర్ణాటక పోలీసులకు ఫిర్యాదు చేయడానికి బదులుగా ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్రంలోని మదనపల్లె రెండో పట్టణ పోలీస్ స్టేషన్ స్టేషన్ హౌస్ ఆఫీసర్ కు ఫిర్యాదు చేయాలని నిర్ణయించుకున్నారు. వాదనలు విసే సమయంలో పిటిషనర్ అధికార పరిధి ఉన్న కర్ణాటక పోలీసులకు ఎందుకు నివేదిక ఇవ్వలేదని పిటిషనర్ తరఫు న్యాయవాదిని హైకోర్టు ప్రత్యేకంగా ప్రశ్నించగా, నిందితులు పలుకుబడి కలిగిన వ్యక్తులు కాబట్టి వారు కర్ణాటక పోలీసులను నిర్వహించవచ్చని, అందువల్ల తాను కర్ణాటక పోలీసులకు నివేదిక సమర్పించలేదని ఆయన చెప్పారు. ఈ వాదనకు ఏ విధమైన అర్హత లేదు మరియు దానిని అంగీకరించలేము. ఇది పూర్తిగా ఒకఊహాజనిత భయాందోళన.. కర్ణాటక రాష్ట్రంలో సెక్షన్ 156(3) సీఆర్ పీసీ కింద సంబంధిత మేజిస్ట్రేట్ ను ఎందుకు సంప్రదించలేదని పిటిషనర్ తరఫు న్యాయవాది అడిగిన ప్రశ్నకు ఆయన వద్ద సరైన సమాధానం లేదని సమాధానమిచ్చారు. అందువల్ల పిటిషనర్ తన ప్రకారం నేరం జరిగిన కర్ణాటక రాష్ట్రంలో ప్రాదేశిక పరిధి ఉన్న సంబంధిత పోలీసులను, సంబంధిత కోర్టును సంప్రదించకుండా తన సౌలభ్యం మేరకు సొంత పోలీస్ స్టేషన్ ను ఎంచుకుంటున్నారని స్పష్టమవుతోంది. ఇలాంటి చర్యలకు చట్టప్రకారం అనుమతి లేదు. తమకు ప్రాదేశిక పరిధి లేకపోయినా జీరో ఎఫ్ ఐఆర్ ను పోలీసులు నమోదు చేసి, ఆ తర్వాత సంబంధిత పోలీస్ స్టేషన్ కు బదిలీ చేయాలని కీర్తి వశిష్ట్ కేసులో ఢిల్లీ హైకోర్టు ఇచ్చిన తీర్పును పిటిషనర్ అనవసరంగా సద్వినియోగం చేసుకున్నారని తెలుస్తోంది. ఆ తర్వాత మదనపల్లె హైకోర్టును ఆశ్రయించారు. కాబట్టి, ఇది ఊహాజనిత రిట్ పిటిషన్ అని స్పష్టమవుతోంది. ఇలాంటి ఊహాజనిత రిట్ పిటిషన్లను సకిరి వాసు1 కేసులో సుప్రీంకోర్టు నిర్దేశించిన చట్టానికి విరుద్ధంగా, ఇతర సంబంధిత తీర్పులకు విరుద్ధంగా విచారణ జరిపితే, అది అసాధారణ పరిస్థితికి దారితీస్తుంది మరియు మళ్ళీ

ఇలాంటి రిట్ పిటిషన్లతో హైకోర్టులు నిండిపోతాయని సకిరి వాసు 1 కేసులో సుప్రీంకోర్టు వ్యక్తం చేసిన అదే ఇబ్బంది తలెత్తుతుంది మరియు ఇది ప్రజలు హైకోర్టును ఆశ్రయించే మరింత ప్రమాదకరమైన పరిస్థితికి దారితీస్తుంది . జీరో ఎఫ్ ఐఆర్ ను నమోదు చేసి సంబంధిత పోలీస్ స్టేషన్ కు బదిలీ చేయాలని పోలీసులను ఆదేశించారు. ఇటువంటి ఊహాజనిత రిట్ పిటిషన్లను విచారించేటప్పుడు ఈ కోర్టు అజ్ఞాతంగా మరియు ఆ దుస్థితిని విస్మరించకూడదు.

22) "జీరో ఎఫ్.ఐ.ఆర్" రిజిస్ట్రేషన్ భావనకు సంబంధించి, "జీరో ఎఫ్.ఐ.ఆర్" అనేది పోలీసులకు నమోదైన నివేదిక ఆధారంగా పోలీస్ స్టేషన్లో నమోదైన ఎఫ్.ఐ.ఆర్.కు నంబర్ కేటాయించే సాధారణ నియమానికి మినహాయింపు. అందువల్ల, జీరో ఎఫ్.ఐ.ఆర్, పేరు సూచించినట్లుగా, సీరియల్ నంబర్ లేని ఎఫ్.ఐ.ఆర్. ప్రాదేశిక పరిధి ఉందా లేదా అనే దానితో సంబంధం లేకుండా కాగ్నిజబుల్ నేరం గురించి సమాచారం అందుకున్న ఏ పోలీస్ స్టేషన్లోనైనా జీరో ఎఫ్ఐఆర్ నమోదు చేయబడుతుంది. నమోదైన జీరో ఎఫ్ ఐఆర్ ఆధారంగా పోలీసులు కేసును విచారించవచ్చు లేదా దర్యాప్తు చేయవచ్చు మరియు నేరం తన పరిధి పరిధిలో జరగలేదని పోలీసు అధికారి అభిప్రాయపడితే, అతను ఎఫ్ ఐఆర్ ను అధికార పరిధిని పొందిన సంబంధిత పోలీస్ స్టేషన్ కు పంపవచ్చు / బదిలీ చేయవచ్చు.

23) నిర్భయ కేసులో జరిగిన ఘోరమైన నేరం తర్వాత జస్టిస్ వర్మ కమిషన్ నివేదికలో చేసిన సిఫార్సు మేరకు జీరో ఎఫ్ ఐఆర్ నమోదు ప్రక్రియను ప్రవేశపెట్టారు. 2012లో న్యూఢిల్లీలో.. భారత శిక్షాస్మృతితో పాటు క్రిమినల్ ప్రొసీజర్ కోడ్ లోనూ కొన్ని నిబంధనలను చేర్చాలని కమిషన్ పలు సిఫార్సులు చేసింది. క్రిమినల్ ప్రొసీజర్ కోడ్ లో ఒక నిబంధనను చేర్చడానికి చేసిన సిఫార్సులలో ఒకటి ఈ క్రింది విధంగా ఉంది:

> సి) నేరం జరిగిన పరిధితో సంబంధం లేకుండా ప్రతి వ్యక్తి ఏదైనా పోలీస్ స్టేషన్లో ఎఫ్ఐఆర్ నమోదు చేయడంతో పాటు, ప్రతి వ్యక్తి తన ఫిర్యాదును నిర్దేశిత వెబ్సైట్లో ఆన్లైన్లో నమోదు చేయగలగాలి. దీని తరువాత

ఫిర్యాదుదారు ఎఫ్ఐఆర్ను ట్రాక్ చేయడానికి ఆటోమేటిక్గా ఫిర్యాదు నంబర్ జనరేట్ చేయాలి.

అదే ఫిర్యాదును సమీపంలోని పోలీస్ స్టేషన్ లో జనరేట్ చేసి, ప్రతి జిల్లాలో ఉన్న అంబుడ్స్ మన్ కార్యాలయానికి కూడా కాపీని అందిస్తారు. అజ్ఞాతంగా ఎఫ్ఐఆర్ నమోదు చేయలేమని, ఆన్లైన్లో ఎఫ్ఐఆర్ నమోదు చేసిన వ్యక్తి తన గుర్తింపు, ఎఫ్ఐఆర్ను ధృవీకరించడానికి ఏదైనా పోలీస్ స్టేషన్కు వెళ్లాల్సి ఉంటుంది. ఎఫ్ఐఆర్ను ఆన్లైన్లో నమోదు చేయడం, ట్రాక్ చేసే సదుపాయం ఢిల్లీ పోలీసులకు ఇప్పటికే ఉంది. ఇలాంటి వాటిని దేశవ్యాప్తంగా అమలు చేసి అమలు చేయాలి. ఫిర్యాదుదారుడు సిద్ధంగా యాక్సెస్ చేసుకోవడానికి ఎఫ్ఐఆర్ను జాతీయ ఆన్లైన్ డేటాబేస్లో నమోదు చేయాలి.

24) ఈ సిఫార్సులకు అనుగుణంగా, క్రిమినల్ లా (సవరణ) చట్టం, 2013 ద్వారా భారతీయ శిక్షాస్మృతిలో మరియు క్రిమినల్ ప్రొసీజర్ కోడ్లో కొన్ని నిబంధనలను చేర్చారు. ఏదేమైనా, నేరం ఫిర్యాదు చేయబడినప్పుడు, పరిధితో సంబంధం లేకుండా ఏ పోలీస్ స్టేషన్లోనైనా ఎఫ్.ఐ.ఆర్ నమోదు చేయడానికి క్రిమినల్ ప్రొసీజర్ కోడ్లో ఎటువంటి నిబంధన చేర్చబడలేదు. కమిషన్ సిఫారసు మేరకు లిఖితపూర్వకంగా.. అయినప్పటికీ, పైన పేర్కొన్న సిఫార్సు తరువాత, జీరో ఎఫ్.ఐ.ఆర్ నమోదు చేసే ఆచారం భారతదేశం అంతటా గత చాలా సంవత్సరాలుగా అమలులో ఉందని పేర్కొన్న ఢిల్లీ హైకోర్టు, కాగ్నిజబుల్ నేరం యొక్క కమిషన్ను బహిర్గతం చేసే నివేదిక వస్తే జీరో ఎఫ్.ఐ.ఆర్ నమోదు చేయాలని ఢిల్లీలోని ఎన్సిటిలోని అన్ని పోలీస్ స్టేషన్లకు సర్క్యులర్ / స్టాండింగ్ ఆర్డర్ జారీ చేయాలని న్యూఢిల్లీ పోలీసు కమిషనర్కు ఆదేశాలు జారీ చేసింది. ఒక పోలీస్ స్టేషన్ లో నేరం జరిగినా, ఇతర పోలీస్ స్టేషన్ పరిధిలో జరిగినా, ఆ తర్వాత సంబంధిత పోలీస్ స్టేషన్

కు బదిలీ చేయాలి. కీర్తి వశిష్ట్ 5 కేసులో ఇచ్చిన ఆదేశాలకు అనుగుణంగా, న్యూ ఢిల్లీ పోలీసు కమిషనర్ 20.12.2019 న అన్ని పోలీస్ స్టేషన్లకు సర్క్యులర్ జారీ చేశారు, పోలీస్ స్టేషన్ ప్రాదేశిక పరిధితో సంబంధం లేకుండా జీరో ఎఫ్ ఐఆర్ నమోదు చేయాలని.

25) నీలు శ్రీవాస్తవ వర్సెస్ మరో కేసులో ఢిల్లీ హైకోర్టు. సెక్షన్ 154 సి.ఆర్.పి.సి యొక్క దిగుమతిని మరియు లలితా కుమారి 4 కేసులో సుప్రీంకోర్టు రాజ్యాంగ ధర్మాసనం ఇచ్చిన తీర్పును పరిగణనలోకి తీసుకున్న తరువాత, తీర్పులోని పేరా.14 లో ఈ క్రింది విధంగా ఉంది:

> 14. ఈ నిబంధనను, పూర్వాపరాలను కలిపి చదివితే 'ఎఫ్ఐఆర్' మధ్య ఉన్న ఏకైక వ్యత్యాసం తెలుస్తుంది. మరియు 'జీరో ఎఫ్ఐఆర్' అంటే ఒక నిర్దిష్ట పోలీస్ స్టేషన్ పరిధిలో సంఘటన జరిగినప్పుడు ఎఫ్ఐఆర్ నమోదు చేయబడుతుంది మరియు సంఘటన ఎక్కడ జరిగిందనే దానితో సంబంధం లేకుండా ఏ పోలీస్ స్టేషన్లోనైనా జీరో ఎఫ్ఐఆర్ నమోదు చేయవచ్చు. జీరో ఎఫ్ఐఆర్ మరింత సమర్థవంతమైనది మరియు ఎఫ్ఐఆర్ నమోదు చేసిన తర్వాత సకాలంలో చర్యలు తీసుకోవడానికి బాధితురాలికి సత్వర పరిష్కారాన్ని అందించడానికి ఉద్దేశించబడింది. కీర్తి వశిష్ట్ లో ఢిల్లీ హైకోర్టు ఇచ్చిన సూచనలకు అనుగుణంగా 20.12.2019న ఢిల్లీ పోలీసు కమిషనర్ కార్యాలయం జారీ చేసిన సర్క్యులర్ 15/2019ను పరిశీలించండి. స్టేట్ ఆఫ్ ఎన్ సిటి ఆఫ్ ఢిల్లీ & ఓఆర్ ఎస్, [రిట్ పిటిషన్ (CRL)నెం. 5933/2019], "జీరో ఎఫ్ఐఆర్" కు సంబంధించి పాటించాల్సిన ఆదేశాలను కూడా నిర్దేశిస్తుంది.

26) ఆ తర్వాత ఉమాపతి ఎస్.వి కేసులో కర్ణాటక హైకోర్టు. భారత ప్రభుత్వం, హోం వ్యవహారాల మంత్రిత్వ శాఖ, రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలు మరియు కేంద్రపాలిత ప్రాంతాలకు జారీ చేసిన ఆదేశాలను పరిగణనలోకి తీసుకున్న తరువాత, ముఖ్యంగా, 06.02.2014 నాటి సలహాను పరిగణనలోకి

తీసుకున్న తరువాత, పోలీసు స్టేషన్ పరిధికి వెలుపల నేరం జరిగినప్పటికీ, సంబంధిత పోలీసు అధికారి "సున్నా" ఎఫ్.ఐ.ఆర్ నమోదు చేసి, దానిని తగిన పోలీస్ స్టేషన్కు బదిలీ చేయాల్సిన బాధ్యత ఉందని ప్రత్యేకంగా పేర్కొన్నారు. 10.05.2013, 06.02.2014 తేదీల్లో డిజిపి ద్వారా రాష్ట్రంలోని అన్ని పోలీస్ స్టేషన్లకు ఆదేశాలు/ ఆదేశాలు జారీ చేయాలని, ఆ ఆదేశాలను పబ్లిక్ డొమైన్ లో ఉంచాలని రాష్ట్ర ప్రభుత్వాన్ని ఆదేశించింది. రాష్ట్ర ప్రభుత్వ అధికారిక వెబ్ సైట్, తద్వారా పౌరులు దీని గురించి అవగాహన పొందుతారు. కర్ణాటక హైకోర్టు ఇచ్చిన ఆదేశాలను పరిగణనలోకి తీసుకున్న ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్ర డిజిపి 02.12.2019 న రాష్ట్రంలోని పోలీసు అధికారులకు సర్క్యులర్ మెమో జారీ చేసింది, ఆరోపించబడిన నేరం పోలీస్ స్టేషన్ ప్రాదేశిక పరిధికి వెలుపల జరిగినా ఎఫ్ఐఆర్ నమోదు చేయాలని, ఆ తరువాత దానిని తగిన పోలీస్ స్టేషన్కు బదిలీ చేయాలని.

27) అందువల్ల కమిషన్ సిఫారసును అమలు చేయడానికి క్రిమినల్ ప్రొసీజర్ కోడ్ లో ఎటువంటి నిబంధనను పొందుపరచనప్పటికీ, పైన చర్చించిన విధంగా, జస్టిస్ వర్మ కమిషన్ సిఫార్సులకు ప్రభావం చూపబడుతుంది మరియు నేరం జరిగిన ప్రాదేశిక పరిధితో సంబంధం లేకుండా ఎఫ్ ఐఆర్ ను నమోదు చేయడం మరియు తరువాత ఎఫ్ ఐఆర్ ను సంబంధిత పోలీస్ స్టేషన్ కు బదిలీ చేయడం పోలీసులకు తప్పనిసరి.

28) కీర్తి వశిష్ట్ 5, నీలు శ్రీవాస్తవ 13 కేసుల్లో ఢిల్లీ హైకోర్టు, ఉమాపతి ఎస్.13లో కర్ణాటక హైకోర్టు ఇచ్చిన తీర్పులన్నింటిలో ఎఫ్ ఐఆర్ లేదా జీరో ఎఫ్ ఐఆర్ నమోదు చేసేలా ఆదేశాలివ్వాలని కోరుతూ దాఖలైన రిట్ పిటిషన్లు కావని గమనించాలి. జీరో ఎఫ్ ఐఆర్ ను నమోదు చేయమని పోలీసులను ఆదేశించే రిట్ సమర్థనీయమని ఈ తీర్పుల్లో పేర్కొనలేదు. నిజానికి ఆ సమస్య అది కాదు. ఆయా కేసుల్లో ప్రమేయం ఉంది. ఈ కేసుల్లో వాస్తవాలను పరిగణనలోకి తీసుకునేటప్పుడు, నేరం సదరు పోలీస్ స్టేషన్ పరిధికి వెలుపల జరిగినందున ఎఫ్ ఐఆర్ ను నమోదు చేయడానికి పోలీసులు నిరాకరించలేరని, అటువంటి సందర్భాల్లో కూడా జీరో ఎఫ్ ఐఆర్ నమోదు చేసి, ఆ తర్వాత సంబంధిత పోలీస్ స్టేషన్ కు బదిలీ చేయాలని పేర్కొంది. అందువలన లలితాకుమారి 4 కేసును పోలిన ఈ కేసుల్లో నిర్దేశించిన ఏకైక ఉదాత్తమైన సారాంశం లేదా నిష్పత్తి అదే.

లలితాకుమారి 4 కేసులో కాగ్నిజబుల్ నేరాన్ని వెల్లడిస్తూ పోలీసులకు నివేదిక ఇచ్చినప్పుడు ఎఫ్ ఐఆర్ నమోదు చేయడం, కేసు దర్యాప్తు చేయడం పోలీసులపై తప్పనిసరి. ఢిల్లీ హైకోర్టు మరియు కర్ణాటక హైకోర్టు యొక్క పై తీర్పులలో, సదరు పోలీస్ స్టేషన్ పరిధికి వెలుపల జరిగిన కాగ్నిజబుల్ నేరానికి సంబంధించిన కమీషన్ను వెల్లడిస్తూ నివేదిక దాఖలు చేసినప్పటికీ, పోలీసులు ఎఫ్ఐఆర్ నమోదు చేయడానికి నిరాకరించలేరని, అయినప్పటికీ పోలీసులు జీరో ఎఫ్ఐఆర్ నమోదు చేసి, ఎఫ్ఐఆర్ను సంబంధిత పోలీస్ స్టేషన్కు బదిలీ చేయాలని పేర్కొంది. రెండు తీర్పుల మధ్య ఉన్న ఒకే ఒక్క తేడా అదే. కానీ, సూత్రం ఒక్కటే. పైన పేర్కొన్న ఏ తీర్పులోనూ ఎఫ్ ఐఆర్ నమోదు కాకపోతే లేదా జీరో ఎఫ్ ఐఆర్ నమోదు కాకపోతే, ఈ రెండు సందర్భాల్లోనూ బాధిత వ్యక్తి ఆర్టికల్ 226 ప్రకారం హైకోర్టును ఆశ్రయించవచ్చు. భారత రాజ్యాంగం మరియు ఎఫ్.ఐ.ఆర్ లేదా జీరో ఎఫ్.ఐ.ఆర్ నమోదు చేసేలా ఆదేశాలను కోరండి. లలితా కుమారి కేసులో కానీ, ఢిల్లీ హైకోర్టు, కర్ణాటక హైకోర్టులు ఇచ్చిన తీర్పుల్లో కానీ అలాంటి చట్టం ఏదీ లేదు. అందువల్ల, పిటిషనర్ ఆ తీర్పులపై ఆధారపడలేడు మరియు ఎఫ్.ఐ.ఆర్ లేదా జీరో ఎఫ్.ఐ.ఆర్ నమోదు చేయమని పోలీసులను ఆదేశించడానికి మాండమస్ కోసం దాఖలు చేసిన ప్రస్తుత రిట్ పిటిషన్ను కొనసాగించాలని కోరలేడు. లలితా కుమారి 4 కేసులో, ఉమాపతి ఎస్.13 కేసులో (కర్ణాటక హైకోర్టు), నీలు శ్రీవాస్తవ 13 కేసులో (ఢిల్లీ హైకోర్టు) సుప్రీంకోర్టు నిర్దేశించిన చట్టాన్ని దృష్టిలో ఉంచుకుని మాండమస్ రిట్ ను కొనసాగించవచ్చని, జీరో ఎఫ్ ఐఆర్ నమోదు చేయాలని పోలీసులకు ఆదేశాలు ఇవ్వాలన్న పిటిషనర్ తరఫు న్యాయవాది వాదనను తప్పుగా అర్థం చేసుకోవడం, చట్ట ప్రకారం సుస్థిరం కాదన్నారు. సరైన పరిష్కారం రిట్ కాదని, సెటిల్ చేసిన చట్టం ప్రకారం వివరంగా చర్చించిన విధంగా సి.ఆర్.పి.సి కింద ఆలోచించిన పరిష్కారాలను పార్టీ పొందాలి.

29) సెక్షన్ 482 సీఆర్ పీసీ కింద ఎఫ్ ఐఆర్ లేదా జీరో ఎఫ్ ఐఆర్ నమోదు చేయమని పోలీసులను ఆదేశించడం సరికాదు. బాధితుడు సీఆర్పీసీ కింద సూచించిన పరిహారాలను పొందాల్సి ఉంటుంది.

30) అందువల్ల రిట్ పిటిషన్ కొట్టివేయబడుతుంది. అయితే, పిటిషనర్కు సీఆర్పీసీ కింద సూచించిన పరిహారాలను పొందే స్వేచ్ఛ ఉంది. ఖర్చులు లేవు.

దీనికి కొనసాగింపుగా పెండింగ్ లో ఉన్న ఇతర దరఖాస్తులు కూడా మూతపడనున్నాయి.

తేది: 09-11-2022.

JUSTICE CHEEKATI MANAVENDRANATH ROY

Note: 1) L.R. copy to be marked.

2) Issue C.C. by 10.11.2022. B/O cs